

Risico's camera-opnames voor oplevering van riolering

Bij de aanleg van riolering wordt, in het kader van de oplevering, vaak gebruik gemaakt van camera-inspectie vanuit het riool. De wijze hoe met deze opnames in de praktijk verder wordt omgegaan, kent echter enige juridische risico's voor de opdrachtgever. In dit artikel worden de risico's van het bestaande inspectie(opleverings) traject beschreven en enkele oplossingen aangedragen om deze risico's te beperken.

Wanneer een riooltracé wordt aangelegd, is veelal in het bestek opgenomen dat de aannemer de riolering na aanleg visueel dient te (laten) inspecteren met behulp van een rijdende, digitale camera. Het gebruik van een camera-opname is voorgeschreven in NEN 3398 en RAW. Met de camera-inspectie wordt een deel van de bestekseisen gecontroleerd. Op basis van deze inspectie wordt vervolgens de technische staat van het riooltracé beoordeeld. Bij het beoordelen van de opnames kunnen diverse schadelocaties (zoals infiltraties, scheuren, hoekverdraaiing enzovoorts) worden geconstateerd. Op basis van de ernst van het schadebeeld wordt beoordeeld of de betreffende schades geen of weinig effect hebben op de technische levensduur van het riool en daarom acceptabel zijn. Mocht dat niet het geval zijn, kunnen aanvullende maatregelen nodig zijn om de vereiste kwaliteit en technische levensduur te realiseren. Schadelocaties, waar de toestand van het riool is afgekeurd, moeten worden hersteld.

In de praktijk worden de ondergrondse inspecties meestal enige tijd voor de geplande oplevering gemaakt. Op de dag van opname en oplevering worden vervolgens de zichtbare en fysiek bereikbare (bovengrondse) randapparatuur zoals putten en andere werkzaamheden (bijvoorbeeld straatwerk) ter beoordeling opgenomen. Aannemer en opdrachtgever ondertekenen dan vaak op diezelfde dag een proces-verbaal van oplevering waarin de punten zijn vermeld die de aannemer nog moet herstellen. Het proces-verbaal van oplevering is blijft daarbij meestentijds feitelijk

beperkt tot de bovengrondse en zichtbare onderdelen van het (riool)werk. De rapportage van de camera-inspectie wordt veelal eerst enkele dagen tot weken na de oplevering van het werk aan de directie en opdrachtgever aangeboden. Meestal heeft de aannemer op dat moment de bouwplaats al verlaten, is er mogelijk al asfalt of een andere vorm andere bestrating aangebracht en is het terrein door het publiek of andere aannemers in gebruik genomen. Wat zijn de juridische gevolgen wanneer de directie of opdrachtgever op basis van het inspectierapport het tracé toch nog afkeurt vanwege de aard en omvang van de schadebeelden uit het inspectierapport?

Aansprakelijkheid na oplevering volgens UAV

Hoewel de beschreven wijze van toepassing van camera-inspectie vanuit de praktijk begrijpelijk is, kleven hier juridisch wel enige risico's aan. De camera-inspectie vindt immers veelal plaats in het kader van opname en oplevering van het gehele tracé. De oplevering is juridisch gezien van uitermate groot belang en wel om een aantal redenen. Immers, als oplevering heeft plaatsgevonden, moet de aannemer worden betaald voor zijn werkzaamheden (de eindafrekening). Ook de eventuele plicht van de aannemer om het werk te verzekeren, eindigt met de oplevering. En wellicht de belangrijkste reden: het risico van het gerealiseerde werk is na oplevering niet langer meer voor rekening van de aannemer, maar verspringt naar de opdrachtgever. De aannemer is vanaf dat moment niet meer

gehouden om eventuele problemen of gebreken die nadien door opdrachtgever worden ontdekt te herstellen. Alleen de opleveringsgebreken, verborgen gebreken of gebreken zijn die zich in de contractuele onderhoudsperiode voordoen, moeten door de aannemer worden hersteld. Met de oplevering is immers het bewijs geleverd dat de aannemer aan zijn verplichtingen heeft voldaan en de opdrachtgever het werk heeft aanvaard in de staat waarin het bij oplevering verkeerde. In de Uniforme Administratieve Voorwaarden 1989 (hierna: UAV) is dan ook in paragraaf 12 duidelijk beschreven dat de aannemer na oplevering niet meer aansprakelijk is voor tekortkomingen aan het werk. In paragraaf 12 lid 2 UAV worden hierop uitzonderingen gemaakt. Namelijk wanneer er sprake is van een ernstig gebrek (het artikel 1645 oud BW) of van een verborgen gebrek. Van een ernstig gebrek is pas sprake wanneer het riool geheel of gedeeltelijk vergaat door een gebrek in de samenstelling. Dat wordt echter niet snel aangenomen. Van een verborgen gebrek is sprake indien het gebrek - ondanks nauwlettend toezicht tijdens de uitvoering of bij de opname redelijkerwijze - niet onderkend had kunnen worden, aldus vaste jurisprudentie. Ook indien in het bestek een zogenaamde onderhoudstermijn is voorgeschreven, dan is op grond van paragraaf 11 lid 2 UAV de aannemer verantwoordelijk voor herstel van alle gebreken die-tijdens deze termijn aan de dag treden. Dit moeten wel gebreken zijn die ten tijde van de oplevering niet zichtbaar waren. Juridisch gezien kan een aannemer niet meer worden verplicht om gebreken aan

een rioolleiding te herstellen die eerst na oplevering van het riooltracé aan het licht komen, bijvoorbeeld naar aanleiding van een inspectierapport dat na oplevering verschijnt. Deze gebreken vallen eenvoudigweg niet onder de noemer opleveringsgebreken, verborgen gebreken of onderhoudsgebreken.

Opneming en goedkeuring volgens UAV

De UAV kent slechts één (moment van) oplevering. Vaak voorkomende termen zoals na-oplevering, tweede oplevering, daadwerkelijke oplevering of definitieve oplevering kunnen in dit verband verwarrend of zelfs misleidend zijn. De wijze waarop de oplevering plaatsvindt is minutieus geregeld in paragraaf 9 UAV. Die paragraaf wordt gekenmerkt door de relatief korte termijnen die daarbij van toepassing zijn en de handelingen die daarbij van opdrachtgever worden gevraagd. Ook blijkt hieruit het belang van duidelijke communicatie en vastlegging van afspraken tussen aannemer en opdrachtgever.

Oplevering is blijkens paragraaf 10 UAV eigenlijk de optelsom van het moment van opneming en een al dan niet expliciete goedkeuring van het werk. Hoe vindt de oplevering plaats? Wanneer volgens de aannemer het werk (bijna) voltooid is, dan informeert hij de opdrachtgever en vraagt om het werk op te nemen (paragraaf 9 lid 1 UAV). De opdrachtgever dient vervolgens zo spoedig mogelijk het werk op te nemen (bij voorkeur binnen acht dagen). De aannemer wordt minimaal drie dagen voor de geplande opneming hierover geïnformeerd door de opdrachtgever (paragraaf 9 lid 2 UAV). De opdrachtnemer laat vervolgens binnen acht dagen na opneming schriftelijk aan de aannemer weten of het werk al dan niet is goedgekeurd (paragraaf 9 lid 3 UAV). Als het werk door de opdrachtgever wordt goedgekeurd, dan leidt dit tot oplevering en wel op dezelfde dag van goedkeuring. Wordt het werk echter na de opneming door de opdrachtgever afgekeurd, dan dienen de redenen voor onthouding van de goedkeuring schriftelijk te worden opgegeven aan de aannemer. Er vindt dan geen oplevering plaats.

Het is bijzonder belangrijk dat na opneming duidelijk met de aannemer wordt gecommuniceerd of het werk is goedgekeurd. Immers, als binnen acht dagen na de opneming door de opdrachtgever geen schriftelijke mededeling over de goedkeuring van het werk aan de aannemer wordt verzonden

dan wordt het werk geacht op de negende dag na de opneming te zijn goedgekeurd en vindt er dus (stilzwijgend) een oplevering plaats (paragraaf 9 lid 5 UAV). Paragraaf 9 lid 7 UAV geeft bovendien aan dat kleine gebreken geen reden kunnen zijn om goedkeuring (en dus oplevering) te weigeren.

De status van camera-rapportage na oplevering

De systematiek van UAV brengt dus met zich mee dat schade die pas bij bezichtiging van de camerabeelden aan het licht komt mogelijk niet door de aannemer hersteld hoeven te worden. De aannemer kan daartoe aanvoeren dat er al goedkeuring en oplevering heeft plaatsgevonden, dat de geconstateerde schades geen opleveringsgebreken zijn (deze staan immers niet vermeld in het proces-verbaal van oplevering), dat het geen verborgen gebreken zijn (met behulp van de camera-inspectie zijn deze bekend geworden en hadden dus ten tijde van opneming ook al zichtbaar en beschikbaar kunnen zijn) en dat het niet om onderhoudsgebreken gaat (de gebreken waren ten tijde van de oplevering zichtbaar, maar alleen de beelden hiervan werden later bekend).

Indien in het bestek geen afwijkende bepalingen zijn opgenomen ten aanzien van paragraaf 9 en 10 UAV, dan loopt de opdrachtgever het risico dat er stilzwijgend een goedkeuring en oplevering van het riooltracé heeft plaatsgevonden, voordat hij beschikte over het inspectierapport. Wanneer de opdrachtgever pas enige weken na opneming de inspectierapporten met de eventuele schadebeelden ontvangt, dan is de periode om af te keuren al verstreken. Er heeft daarom na de stilzwijgende goedkeuring oplevering plaatsgevonden. Hij kan de aannemer op dat moment niet meer aanspreken voor herstel van de gebreken die uit de inspectie naar voren zijn gekomen.

Wat is wijsheid?

In dit verband lijkt het uitermate belangrijk om het traject en de termijnen van opneming, goedkeuring en oplevering zoals verwoord in de UAV aan te passen aan de praktijk van rioleringsoplevering. Immers, de UAV zijn algemene voorwaarden waarover partijen in het bestek afwijkende afspraken kunnen maken die beter passen bij de aanleg en oplevering van riolering. Je kunt denken aan verruiming van de termijnen voor opneming (paragraaf 9 lid 2 UAV) en goedkeuring (paragraaf 9 lid 3 UAV).

Daarnaast kun je eventuele gebreken en schade die uit de camera-opnamen naar voren komen als onderhoudsgebreken (paragraaf 11 UAV) aanmerken, een contractuele verplichting van de aannemer om de inspectieresultaten uiterlijk ten tijde van de opneming ter hand te stellen opvragen en onder meer de oplevering afhankelijk stellen van de beschikbaarheid en beoordeling van de inspectieresultaten. Maar ook betere procesmaatregelen zoals investeren in goede afspraken, regelmatig (dagelijks) toezicht bij de uitvoering, uitvoeren van deelinspecties (bijvoorbeeld bij langere tracé's) of de camera-inspectie 'live' bijwonen en daarvan aantekening maken in het proces-verbaal van oplevering. Dit vergt wel enig maatwerk in het bestek. Het lijkt dan ook bijzonder verstandig om in de contractfase of het bestek goed na te denken over de wijze waarop riooltracés worden opgeleverd en de meest praktische oplossing toe te passen. Het daarbij vooral belangrijk om als opdrachtgever goed te realiseren dat je bij de opneming van het totale werk ook de beoordeling van de camera-inspectie van de riolen en putten hebt uitgevoerd of dat het zo is geregeld dat het geen onderdeel vanuit maakt. ■

*) Auteurs zijn respectievelijk werkzaam bij Tauw en PurpleBlue.